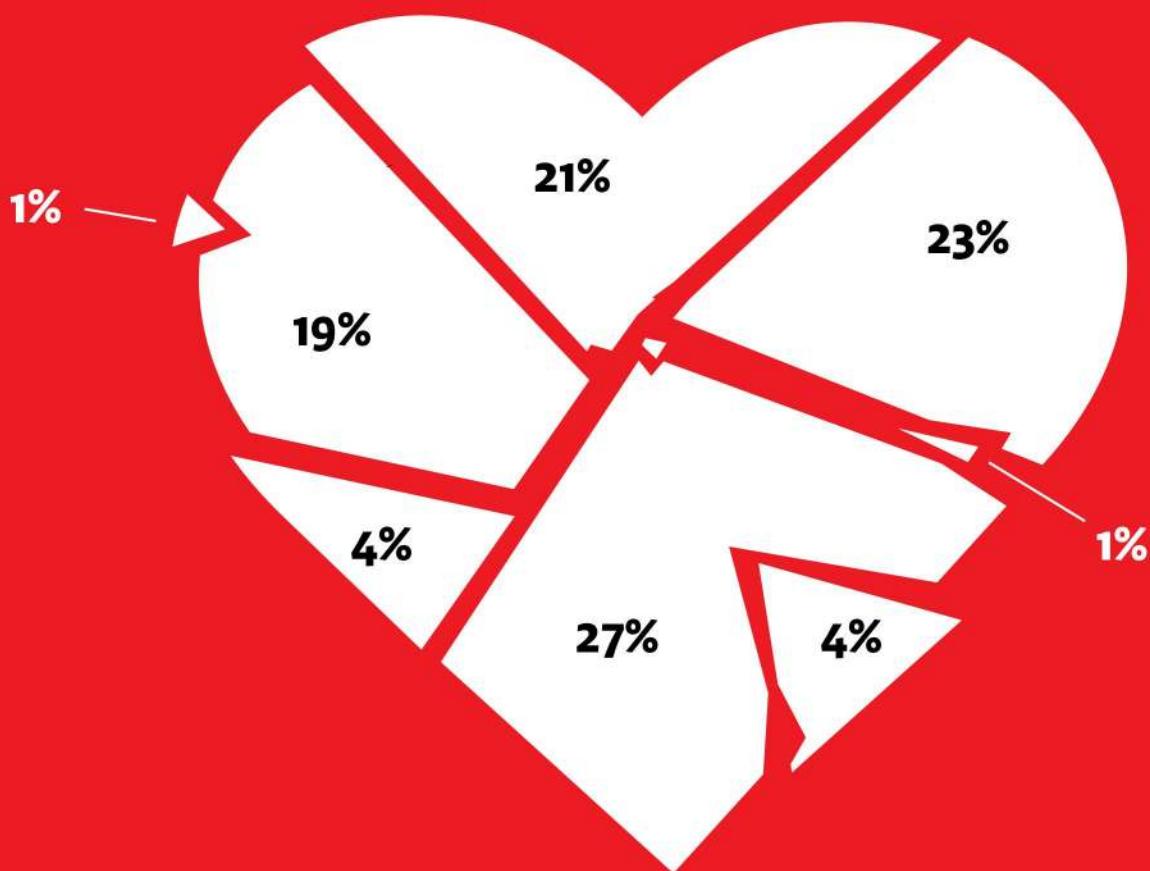

23.42x30.59	1/5	עמוד 34	הארץ - מוסף הארץ	14/06/2024	90552909-9
המרכז הבינתחומי הרצליה אוניברסיטת רייכמן - 84260					

מצב האומה

מתברר שחוקרים סוקרים לעומק את עמדות הציבור בישראל מדי שבוע, ומפרסמים בתקשורת רק קומץ נתונים. כשצוללים אל נהר המידע שנאסף אצלם, מתגלות מגמות מעוררות מחשבה

דני בראון

19.92x29.56	2/5	עמוד 35	הארץ - מוסף הארץ	14/06/2024	90552910-1
המרכז הבינתחומי הרצליה אוניברסיטת רייכמן - 84260					

76% רוצים שנתניהו יתפטר, הרוב בעד עסקה, ומדד האופטימיות בשפל. מה חושב הציבור על המצב?

דני בראון עמוד 34

תשובה כמעט לכל שאלה, משאלות סטנדרטיות לגמרי על סיכויי ההצלחה של ישראל במלחמה ועד סוגיות כמו רמת הדאגה מהדירה לפרטיות של "יישומון טיקטוק" (35% מודאגים) ואיזו מדינה הכי אוהדת את ישראל כיום (התשובה הדומיננטית: "אין").

כמובן שכמו תמיד בסקרים, הניסוח המדויק של השאלה משפיע מאוד על התשובה. בעוד שאצל המכון לדמוקרטיה פחות משליש מהישראלים אופטימיים, כאשר המכון למחקרי ביטחון לאומי INSS שאל באפריל "עד כמה אתה אופטימי ביחס ליכולת של החברה הישראלית להתאושש מהמשבר ולצמוח", הוא מצא ש-58% אופטימיים, אולי כי קל יותר להיות אופטימי לגבי עתיד החברה מאשר לגבי הדמוקרטיה או הביטחון. עם זאת, גם במקרה הזה יש הבדל תהומי בין קבוצות שונות במדגם. גם כאן היהודים הרבה יותר אופטימיים מהערבים, החרדים הרבה יותר מהחילונים ובתחתית של התחתית נמצאו ה-9% האומללים שהגדירו את עצמם כ"שמאל", להבדיל מ"שמאל מתון". רק

י שיחפש את חצי הכוס המלאה כמדד האופטימיות של המכון הישראלי לדמוקרטיה, ימצא שם קצת פחות משליש כוס. לפי הסקר האחרון, שפורסם באמצע השבוע, קצת פחות מ-30% מהציבור הישראלי אופטימיים לגבי מצב הביטחון והדמוקרטיה בישראל, וכמעט כל היתר פסימיים. מה שמפתיע יותר הוא שבנוכח שיעור האופטימיות היה גבוה ביותר מפי אחת וחצי – כמעט חצי מהישראלים היו אופטימיים, ועכשיו פחות משליש.

"בנוכח אנשים אמרו לעצמם, אנחנו גומרים מלחמות ב-15 יום", אומרת פרופ' תמר הרמן, המנהלת המדעית של מרכז ויטרכי לחקר דעת קהל ומדיניות במכון הישראלי לדמוקרטיה. "הם ראו את כל החברה האזרחית מתגייסת, הרגישו מאוד קומפוטנטיים, חשבו, 'חכו תראו איך נכניס להם', ביחד ננצח, כולנו אחים. ועכשיו אנחנו בשפל הכי גדול מאז שהתחלנו עם המדד הזה ב-2018".

ברם לא כל הישראלים מדוכדכים באותה

האם אתה אופטימי לגבי העתיד של ישראל?

מקור: המכון לדמוקרטיה, באמצעות מכון דיאלוג. הסקר האחרון בוצע לפני כשבועיים, בקרב 750 איש

18% מהם אמרו שהם אופטימיים. מכון אגם, בראשות הפסיכולוג הפוליטי נמרוד ניר מהאוניברסיטה העברית, צלל עוד יותר לעומק הסיטואציה הרגשית של הישראלים. כאשר שאל בחודש מרץ "האם ובאיזו מידה חווית את כל אחד מהרגשות הבאים בשבוע האחרון ביחס למערכה הצבאית", הגרף של היהודים והערבים היה דווקא די חופף. כנראה שבעולם הרגשי כולנו דומים, גם אם המושאים של הרגשות מתחלפים. שלושת הרגשות הכי דומים נגטיים אצל ערבים ויהודים כאחד היו כעס, כאב ואכזבה. ההפרשים התחילו להיווצר ברגש הרביעי ברשימה: נקמה, רגש שיהודים דיווחו שהם מרגישים הרבה יותר מערבים, לצד תקווה וגאווה. ערבים, מצד, דיווחו על יותר חוסר אונים, אימה, חרדה ואשמה.

הבדל מובהק קיים בין יהודים לערבים גם בתחום הביטחון האישי. לפי סקרים של המכון לדמוקרטיה ושל המכון למחקרי ביטחון לאומי, 60%-70% מהציבור סובלים מרמת ביטחון בינונית ומטה. ואולם כשמפלחים את הנתונים,

המידה. כשצוללים לתוך הפילוח של מדידת מאי, שלא פורסם, מגלים שבעוד ששיעור האופטימיות בציבור הרחב עומד על 28%, בקרב דתיים וחרדים רק כל אדם שני או שלישי הוא פסימי, ואילו אצל חילונים רק אחד מכל חמישה אופטימי. כששאלה הרמן באפריל מה מצב הרוח שלך לקראת חג הפסח, אמרו 81% מהחילונים שהוא גרוע מאשר בשנים קודמות. אצל הדתיים השיבו כך 60% ואצל החרדים 41%. 43% מהחרדים אמרו שהם מרגישים כמו בשנים קודמות, ו-16% הגדילו וענו שטוב להם יותר מאשר בשנים קודמות. חסדי השם.

הנתונים של הרמן הם רק יובל אחד שנשפך לנהר של נתונים אחרים, שאספו ואוספים מכוני מחקר ישראליים בחודשים האחרונים. מתברר שבזמן שלתקשורת מטפטים מדי פעם סקרים מסחריים, קצרים וממוקדים שעוסקים בשאלות כמו בני גנץ כן או לא, עורכים מדי שבוע חוקרים באקדמיה ובמסגרות אחרות סקרים מעמיקים וארוכים שנועדו למדוד את הדופק של הציבור בשלל סוגיות ורגשות. אפשר למצוא שם

20.47x27.13	3/5	עמוד 36	הארץ - מוסף הארץ	14/06/2024	90552913-4
המרכז הבינתחומי הרצליה אוניברסיטת רייכמן - 84260					

נתניהו ואי-הסכמה למדיניותו בנושא החטופים, אם ניתן לקרוא לה מדיניות. יש כמה סקרים שמלמדים שדעתו של הציבור התייצבה בחודש שים האחרונים בעד עסקה שתהיה כרוכה בסיום המלחמה. בסקר המכון לדמוקרטיה מהחודש שעבר, 62% מהציבור חשבו שעסקה לשחרור חטופים חשובה יותר לישראל מאשר פעולה צבאית ברפיח. מכון אגם הציג את השאלה בצור רה חותכת יותר: "לו היית נאלץ לבחור, באיזו אפשרות היית בוחר", שאל בחודש שעבר, "סיום המערכה הצבאית בדרום תמורת שחרור כל החטופים, או המשך המערכה גם במחיר מותם של רוב החטופים". שניים מכל שלושה נשאלים העדיפו את האפשרות הראשונה – שחרור וסיום המלחמה. לפי סקר "אולפן שישי" מלפני שבוע, 56% אמרו הם בעד עסקת כידון, 24% הביעו התנגדות ו-20% אמרו שאינם יודעים.

נוכח הנתונים האלה ואחרים, אפשר היה לצפות לכך שהמוני ישראלים ישטפו את הרחובות. הרי רק לפני כמה חודשים, יצאו המונים מהבית מדי שבת בכל הארץ למחות נגד ביטולה של ע"ת הסבירות, נושא משפטי ערטילאי וסבוך. עכ"שיו יש משבר ממשי הרבה יותר, עניין אמיתי של חיים ומוות – מלחמה, חטופים, הפקרה של הצפון, משבר הגיוס. איפה כל אותם האנשים שהפגינו אז? סקר מרכז אקורד מלפני כשבועיים העלה שרוב גדול בציבור, סביב 80%, מודה עם מחאת משפחות החטופים ורוב קטן (53%) עם המחאה שקוראת לבחירות. אבל רק 14%-18% אמרו שהם רוצים להשתתף במחאות האלה.

בהתאם, ההפגנות דלילות יחסית לימי הוזהר של המאבק בהפיכה. במוצאי שבת האחרונה היה נדמה שאחרי כמה שבועות של עלייה עקבית, מפגן הכוח בצומת קפלן נחלש מעט, בעוד שבוע צרת בכיכר החטופים נרשם זינוק במספר המשתתפים, שבאו לחגוג את מבצע שחרורם של נועה ארגמני, אלמוג מאיר-ג'אן, אנדריי קולוב ושלומי זיו. הביזור של אירועי השבת בתל אביב הוא אחד המאפיינים המזוהים של המחאה הנוכחית: במוצ"ש, כשמונה בערב, עלה על הכמה בקפלן ראש אמ"ן לשעבר עמוס מלכא וחיווה את דעתו שמבצע ארנון "היה הצלחה מבצעית מדהימה בים של כישלונות אסטרטגיים". חצי קילומטר בקו אווירי משם, בכיכר החטופים, נאמרו דברים דומים בטון מתון יותר, ובהפגנה שלישית בשער בגין בקריה זה קרה חצי שעה מאוחר יותר, ובטון חריף יותר. אחר כך התחילו המעצרים.

"אני חושב שהמחאה היא ממש לא קטנה", אומר פרופ' עירן הלפרין, פסיכולוג חברתי ופרו-ליטי ומייסד מרכז אקורד. "הנחת היסוד שלך לא נכונה. בהשוואה למה שרואים בחברות בזמן מלחמה, רמת המחאה היא סופר מרשימה. בכל סטנדרט בינלאומי, מה שקרה כאן (בזמן ניסיון ההפיכה – ד"ב) היה מאוד מאוד חריג. לולא זה, היית יוצאמר על ההפגנות עכשיו שזה מטרף. אני שים יוצאים כאן, בזמן מלחמה, להפגין נגד הממשלה שלהם".

לדברי פרופ' תמר שגיא, פסיכולוגית חברתית מאוניברסיטת רייכמן, מחקרים מראים שכדי שאנשים ייצאו לרחוב צריכים להתקיים שלושה תנאים עיקריים: כעס, הזדהות עם המטרות של הקבוצה המוחה ותחושת מסוגלות. השניים הראשונים קיימים. השלישי לא. "במאבק נגד ההפיכה

רים, ולהסתכל יותר על מגמות. למשל: ראש הממשלה בנימין נתניהו. כאשר עוקבים אחרי סקרי מרכז אקורד באוניברסיטה העברית, מגלים שבסוף אוקטובר, כאשר המבצע הקרקעי החל, 23% מהנשאלים ענו שעליו להתפטר "מיד" ו-49% תמכו בהתפטרות "לאחר סוף המלחמה". מאז השתנה הדרגתית היחס בין הקבוצות האלה. בסקר האחרון בסוף החודש שעבר קבוצת "מיד" גדלה ל-42%, וקבוצת "סוף המלחמה" הצטמצמה ל-34%.

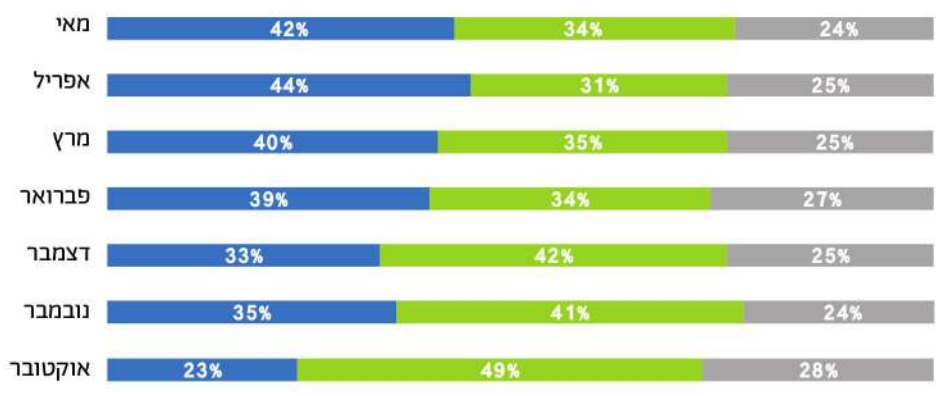
מצד שני, ניכרים בסקרים סימנים לאפקטיביות של מכוונת התעמולה הביביסטית. לאורך המלחמה מצאו סקרי מכון אגם כי בחברה היהודית חלה ירידה עקבית בייחוס האחריות העיקרית למחדל לנתניהו. עם פרוץ המלחמה, חשבו חצי מהמשיבים שהממשלה היא האחראית העיקרית, לעומת שליש שהטילו את האחריות על הצבא וגורמי הביטחון. במשך הזמן הלך

מגלים שמי שמרגיש הכי הרבה ביטחון אישי הוא הגבר היהודי – 50% מהגברים היהודים מרגישים ביטחון אישי גבוה או גבוה מאוד. אחר כך היהודיות (36%), הערבים (23%) ובסוף הערביות, שרק אחת מכל עשר מהן נהנית מביטחון אישי גבוה ומעלה. בקיצור – בימים אלה הכי כדאי להיות גבר ימני חרדי או דתי. הרגשת הביטחון האישי טובה, האופטימיות בשמים, מרגישים אמנם לא מעט כעס אבל בטח שלא על צה"ל. והכי גרוע להיות אישה ערבייה.

הפסימיות הגוברת משפיעה, מן הסתם, על הכוונות לעזוב את המדינה. המכון לדמוקרטיה שואל את הציבור הישראלי כבר עשור על מחשבות עיובה, "אם תוכל לקבל דרכון של מדינה מערבית". בתקופת ההפיכה ירד שיעור המעוניינים להישאר בארץ ל-69%, בנובמבר האחרון הוא זינק ל-77%. מאז חלה שוב ירידה משמעותית, בעיקר בקרב השמאל, אך הנתון המדויק

76% מהציבור: נתניהו צריך להתפטר

■ לא צריך להתפטר ■ צריך להתפטר בסוף המלחמה ■ צריך להתפטר מיד

מקור: מרכז אקורד. הסקרים בוצעו בידי מכון iPanel וחברת אסקריא בקרב כ-1,300 איש

והשתנה היחס בהדרגה, עד שבסקר האחרון הוא עמד על תיקו 40%, בערך. כאשר צוללים לעמדות של מצביעי מפלגות הימין, רואים תהליך דומה אבל מואץ: ב-12 באוקטובר חשבו 44% מהם שמערכת הביטחון היא האחראית העיקרית, ושבוע אחר כך זה כבר קפץ ל-55%, ונשאר כך פחות או יותר עד היום.

בסקרים מפגין הציבור הישראלי עמדות נציות מאוד ביחס לניהול המלחמה. בסקר שנערך במרץ לבקשת פרופ' גלעד הירשברגר מבית הספר לפסיכולוגיה באוניברסיטת רייכמן, שני שלישים מהמשיבים היהודים סברו שמשמלת ישראל פועלת באופן "מתון מדי" בעזה. המענה לשאלה נוספת באותו סקר היה קשה לעיכול במיוחד: באמירה "צה"ל צריך להגביל את השימוש בכוח על מנת שלא לסכן את החטופים", תמכו 15% מהמשיבים, ו-37% התנגדו. בסקר INSS מאפריל הביעו 42% מהיהודים ו-10% מהערבים את דעתם שישראל "לא צריכה לציית לחוקי הדין הבינלאומי ולשמור על ערכי מוסר במלחמה". עם זאת, ובמקביל, רווחת בציבור שנאת

עדיין לא שוחרר לפרסום. סקר אחר שערך מכון אגם בסוף החודש שעבר העלה שעשירית מהיהודים בישראל שוקלים עזיבה בעקבות המלחמה, ועוד 15% רוצים אבל לא יכולים.

יש מעט צירופי מילים מסעירים ומעוררי מחלוקת בעברית כמו "סקר חדש". סקרים נתפסים, מצד אחד, כמעין מכתש נפשי, חלון הצצה לדעות ולרגשות של אנשים שאין להם שום דרך אחרת כמעט לגשת אליהם. מצד שני, לסקרים יש דימוי בעייתי, ולא רק מפני שכשילדים בני שלוש אומרים את המילים "סקרים" ו"סקרים" זה נשמע אותו הדבר. ידוע שתוצאות של סקרים עלולות להשתנות דרמטית בגלל סדר השאלות או שינוי קל בניסוח, שלא לדבר על ליקויים בשיטת הדגימה או הטכניקה של עריכת הסקר. כל אחד כמעט מהלל את המדגם המסוים שלו, את שיטת הניתוח הסטטיסטי, את ניסוח השאלות המדויק, ומטיל ספק באחרים. אבל מה שכולם מסכימים עליו הוא שצריך להיזהר מסקררי מנדטים, ושכלל, לא צריך להתאהב במספ

23.42x28.4	4/5	37	עמוד	מוסף הארץ - הארץ	14/06/2024	90552912-3
המרכז הבינתחומי הרצליה אוניברסיטת רייכמן - 84260						

הפגנה נגד הממשלה בתל אביב, במוצ"ש האחרון. "בהשוואה למדינות אחרות בזמן מלחמה, רמת המחאה מרשימה", אומר הפסיכולוג עירן הלפרין | צילום: תומר אפלבוים

לא כולם מדוכדכים באותה מידה. בסקר על מצב הרוח לקראת פסח, 81% מהחילונים אמרו שהוא גרוע יותר מאשר בשנים קודמות. אצל הדתיים השיבו כך 60% ואצל החרדים 41%. יותר חרדים השיבו שמצב רוחם לא השתנה, ו-16% הגדילו וענו שטוב להם יותר מאשר בעבר. חסדי השם

שכרגע נעשה עוול. הרי זעם מונע על ידי עוול. גנץ שידר להם, עד לאחרונה, לא נעשה עוול כרגע, כי אני שם ואני דואג לזה. כי אם היתה עסקה על השולחן, וביבי היה מסכל אותה כי אכפת לו מממשלת בן גביר, הייתי יוצא. ואני לא יוצא. אז תסמכו עליי. הקפיץ ישתחרר כשגנץ יגיד להם שכלו כל הקצים. רואים את זה בסקרים שלנו, וגם בראיונות עומק שאנחנו עושים".

לדברי הלפרין, "מחקרים מהעולם, שמנתחים מתי אנשים יוצאים לרחובות, מראים שכל שאנשים מרגישים צורך להצדיק את המערכת יותר, כך יורד הסיכוי שייצאו להפגין. הצדקת המערכת והזהות המשותפת הם מנגנונים שמסרסים מחאות. תחשוב על אדם שיוצא להפגנה במוצ"ש, והבן שלו בעזה. איך הוא מיישב את זה? מה הוא אומר לעצמו? אני חושב שהממשלה עושה הון פוליטי מהמלחמה? ועדיין נתתי לבן שלי ללכת? אתה מבין? זה בלתי נסבל".

נדב גלאון, ממובילי מחאת קפלן (המקורית), בטוח שזה רק עניין של זמן. "מחאת 2024 תהיה. זו תהיה מחאה גדולה. אני לא יודע מי יוביל אותה. אני לא יודע מה יהיה הסיפור שלה. אבל היא תפרוץ". בימים אלה עובדים ארגוני המחאה על עליית מדרגה שמתוכננת לשבועות הקרובים ואמורה לכלול בין היתר מצור ממושך על הכנסת. "הכינו את שקי השינה", אמר מלכא בהפגנה במוצאי שבת, "אסור לנו לומר יום יבוא עלינו, כולנו, להביא את היום".

משהו שמח, מעודה, ולא שובר לב, טרגי, שגורם לך לרצות לברוח".

בהנהגת המחאה מעריכים שמה שיפרוץ את הסכר יהיה התפטרותם של השרים בני גנץ וגדי איזנקוט מקבינט המלחמה שהגיעה ביום ראשון. כשגנץ החמיא מעל הבמה לשר הביטחון יואב גלנט, הוא קלע – אולי מבלי דעת – לסנטימנט הציבורי. לפי סקר פיו מחודש מרץ, גלנט זוכה ל-61% אהדה בציבור, לעומת 51% לגנץ ו-41% לנתניהו.

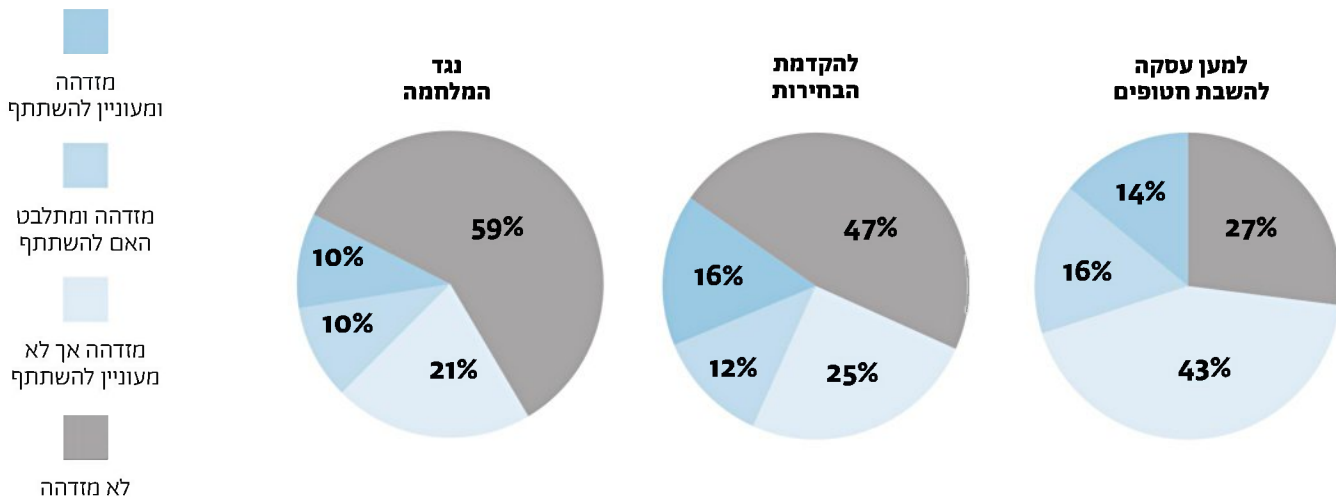
הלפרין מסכים שיציאת גנץ צפויה לטרוף את הקלפים. "קח את המאה אחוז של האנשים שיצאו למחאה הקודמת", הוא אומר, "מתוכם, נניח ש-60% לא נמצאים היום, משהו כזה. הם יודעים בדיוק למי להפנות את האצבע המאשימה (לנתניהו – ד"ם), אבל הם לא זועמים כמו בפעם שעבר, כי כל עוד גנץ שם, הם לא משוכנעים לגמרי

המשפטית היו כל הזמן הישגים", היא אומרת. "פה, הבעיה היא שלאנשים יש תחושה שאין להם שליטה על המצב". דמויות בהנהגת המחאה מציינות הסברים נוספים: שהמחאה התחילה מוקדם מדי, שמחאת 2024 לא יכולה להיות פשוט המשך של מחאת 2023 כי מחאות לא חוזרות על עצמן, שאנשים פשוט עייפים.

"כדי לצאת לרחובות צריך כוח", אומרת אורלי ברלב, עיתונאית עצמאית ואקטיביסטית, "צריך לנעול נעליים, לקחת דגל. אנחנו אומה שבורה, ואחד מאלה ששוכרים אותה הוא המנהיג שלה. לכאורה. ההנהגה היא האבא והאמא. יש לנו הורים מתעללים. אתה שואל למה הילדים המוכים לא יוצאים לרחובות?". פעיל אחר בתנועת המחאה ביקש להוסיף הערה פשטנית אמנם, אך כזו שלהבנתו תופסת את העניין: "אנשים מעדיפים חתונות על הלוויות."

21.16x27.22	5/5	עמוד 38	הארץ - מוסף הארץ	14/06/2024	90552911-2
המרכז הבינתחומי הרצליה אוניברסיטת רייכמן - 84260					

באיזו מחאה אתה תומך?

מקור: מכון אקורד. הסקר בוצע בידי מכון Ipanel וחברת אסקריא לפני כשבועיים בקרב 1,333 איש

בתחילת המלחמה חלה ירידה בתמיכה ברעיון ההיפרדות מהפלסטינים, אך כעת יש סימנים להתאוששות. "באפריל כבר רואים חזרה ל-59% תמיכה", אומר פרופ' גלעד הירשברגר מרייכמן. "זה מתאים לעלייה חדה בתמיכה בפתרון שתי המדינות בעזה. יכול להיות שמי שחטף ולמד שאלימות לא מביאה את התוצאה הרצויה, מבין שצריך להגיע לפשרה"

יפעת קלדרון היא בת דודתו של עופר קלד-רון, אב לארבעה החטוף בעזה. ביום חול לפני כשבועיים היא שוב נכחה, לצד כמה עשרות, בהפגנה היומית בשער בגין. היא מעידה שהיא לא מצליחה להבין אנשים, חברים שלה, שאפילו היו איתה בהפגנות בתקופת ההפיכה ועכשיו לא באים. "אני שואלת אותם מה ההבדל, הם אומרים לי 'לא נעים'. מה לא נעים? כבר שמונה חודשים שהם לא פה, אם לא לזעוק עכשיו, אז מתי?" היא נאלצה לקבל הטפות גם מהמוסכניק שלה. "הוא אמר לי, 'אתם עושים נזק'. אמרתי לו – תגיד, אם הבת שלך היתה שם, מה אתה היית עושה? הוא אמר לי, 'הייתי מבעיר את המדינה'."

להמשיך לעקוב. אבל זה מתאים לממצא מעניין של הסוקר הפלסטיני ד"ר חליל שקאקי. באפריל הוא מצא בעזה, ולא בגדה, עלייה חדה בתמיכה בפתרון שתי המדינות. יכול להיות שמי שחטף, ולמד שהתנגדות אלימה לא מביאה את התוצאה הרצויה, מבין שצריך להגיע לפשרה, הוא אומר.

הירשברגר מציין ששינוי דרמטי במציאות יכול להוליד כמעט בן לילה מהפך בדעת הקהל. לדבריו, מאז ועידת אנאפוליס ב-2007 איש ב"ש לא ראה סיכוי ממשי להסכם שלום עם הפלסטינים, וכאשר משהו נתפס כמדע בדיוני, התמיכה בו יורדת בהתאם. "אנחנו יודעים שדעת הקהל יכולה להתהפך. לפני ביקור נשיא מצרים אנואר סאדאת, רוב הציבור חשב שאין סיכוי לשלום עם הערבים. אחרי הביקור המגמה התהפכה. עמדות לא משפיעות על המציאות, כמו שהמציאות משפיעה על עמדות."

במילים אחרות, ואלה כבר מילים של: סקרים הם דבר אחד, מה שקורה בעולם זה דבר אחר. אבל מה קורה אם מי שעומד בראש הממשלה מקבל החלטות לפי סקרים? אז עלול להיווצר פידבק-לופ צורם, כמו במצב שבו מפנים מיקרופון פועל לעבר רמקול חזק. שר מעים את הצרימה הזאת? זו המציאות של החיים שלנו כרגע.

חשבון השנייה. "זה כמו לשאול, מה אתה מעדיף – חופשה בניו יורק או סרטן", היא אומרת. כאשר במרץ האחרון היא הציגה למדגם ישראלי את הניסוח המעודן הבא: "ארה"ב וכמה ממדינות ערב סייעו בבלימת מתקפת הטיילים האיראניים... האם בתמורה להסכם הגנה אזורי קבוע, רצוי שישראל תסכים עקרונית לתנאי של הקמת מדינה פלסטינית בעתיד?" רק 26%

מהיהודים השיבו שהם בעד, ו-74% מהערבים. הירשברגר עוקב כבר שנים אחרי הסנטימנט בציבור היהודי ביחס למדינה פלסטינית. "מאז 2007 אנחנו וסקרים אחרים רואים ירידה בתמיכה בפתרונות היפרדותיים", אומר הירשברגר, ששוקר את מחקריו עם שותפתו פרופ' סיון הירש-הפלה. פתרונות היפרדותיים פירושים נסיגה ישראלית חד-צדדית חלקית או כינון שתי מדינות. בעקבות 7 באוקטובר, התחיל להיווצר רוב קטן בציבור היהודי בעד פתרונות לא-היפרדותיים, כלומר שמירה על הסטטוס-קו הקיים, או סיפוח של השטחים. עם זאת, יחד עם הערבים עדיין יש רוב מוצק נגדם. הח"דשות הטובות מבחינת מי שרואה בפתרונות האלה אסון לישראל הן שבאפריל התחדש הרוב נגדם. "במרץ 49% היו בעד היפרדות", אומר הירשברגר, "באפריל רואים חזרה ל-59% תמיכה. אני מציין את זה בזהירות. צריך

אחד הנתונים המדהימים שעולים מהסקרים הוא חוסר האמון העמוק, הסופי והמוחלט של מרבית תושבי ישראל במדינה, גם אלה שתומכים במוצהר בממשלה. סקר המכון לחירות ואחד ריות באוניברסיטת רייכמן מלפני כשבועיים העלה ש-70% מהציבור ו-57% מהימנים לא מרוצים מהאופן שבו הממשלה מנהלת את המלחמה ברצועת עזה. לפי סקר של אותו מכון, אמון הציבור בממשלה עמד במאי על 14% בלבד. בסקר המכון לדמוקרטיה, גם הוא נערך לפני כשבועיים, אמרו 87% מהערבים, 78% מהיהודים, 98% מהשמאלנים ו-66% מהימנים (!) שהם בטוחים או חושבים שאין לממשלה תוכנית פעולה ברורה באשר ליום שאחרי סיום המלחמה בעזה. לציבור עצמו יש דעות ברורות בנושא היום שאחרי, הבעיה היא שגם כאן הניסוח המדויק של השאלה משנה מאוד את התשובה. מכון אגם, למשל, שאל במאי את הציבור היהודי מה הוא מעדיף – מדינה פלסטינית מפורזת בביקוח מדינות ערב או סיפוח הרצועה ותושביה, רוב קטן (56%) היה בעד מדינה פלסטינית. הרמז חושבת שזו שאלה לא מוצלחת, כי היא מציגה באופן זוהר מדי אופציה אחת על